

חכם עדיף מנביא?

הרב אליעזר קשתיאל

1. ספר גבורות השם - הקדמת המחבר - הקדמה ראשונה

התורה היא דברי אלהים חיים ביד הנביא, לכך הדברים שבתורה לפי השגת הנביא, והדברים האלו הם נבדלים מן האדם הגשמי ואינם עמו במציאות, וכמו שנבדלים בעצמם ואינם עמו כך ידיעתם רחוק מאוד מן האדם ונבדלת ממנו, ולא יכנסו בגדר השגת הנביא דבר שהוא נבדל מן האדם.

כי הפרש יש בין החכמה ובין הנבואה, **כי החכם ישיג מצד שכלו, ומכיון שהוא ישיג מצד שכלו יוכל להשיג הדברים הנעלמים והנסתרים ביותר, אבל הנביא יקרא חוזה או רואה, ששייך רואה במה שהוא רואה הדבר מבחוץ, לכך צריך לכל נביא התדבקות בדבר לאשר נבואתו בו והוא מתדבק בדברים ההם וידעם מפני נבואתו:**

ולפיכך אמרו חכמים (ב"ב י"ב ע"א) **חכם עדיף מנביא**. וביאור זה כי הנבואה דומה בדבר לחוש עין שירגיש המוחש מבחוץ, ואף כי אין הנבואה על ידי השגת החוש הגשמי, מכל מקום כמו שהחוש דבק במוחש, כך יש התדבקות כח הנבואה של הנביא שהוא כח המדמה או מה שהוא הכח המקבל הנבואה, שהוא מתדבק בדבר שהוא מתנבא עליו.

ומפני זה יותר עדיף החכם אשר הוא משיג ויודע הדברים הנעלמים ומוציא אותם משכלו מעצמו, ומפני ההבדל הזה יקרא הנביא חוזה או רואה מה שאין כך בחכם. ולפיכך אי אפשר שיבא כלל ענין עולם הבא והשארית נפש בנבואה, כיון שלא שייך בזה רואה או חוזה, כי דבר זה נבדל מן האדם, ולפי שהוא נבדל לגמרי מן האדם לא תפול הנבואה בו, שכבר אמרנו כי הנבואה צריך להתדבקות מבחוץ במה שהוא מתנבא עליו. לכך עולם הבא והשארית הנפש יתבאר יותר בחכמה, שהחכם משיג הדברים הנעלמים יותר ממה שיתבאר בנבואה, לכך חכם עדיף מנביא, מה שהוא יכול להשיג דבר שאי אפשר בנבואה, שכח הנבואה מתדמה לחוש העין המקבל מוחשיו מבחוץ, ואיך אפשר להיות נכתב בתורה ענין עולם הבא, שאין זה מענין הנבואה, כי מי שידע החלוק אשר יש בין החכם ובין הנביא, ידע כי אי אפשר דבר זה, **כי הנביאים היו מתדבקים בדבר שהם מתנבאים עליו:**

ולפיכך אמרו חכמים (ברכות ל"ד ע"ב) כל הנביאים לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל עולם הבא עין לא ראתה זולתך. ביאור ענין זה, כי מאחר שצריך לנבואה ראייה, והיא התדבקות מבחוץ במה שידע מן הנבואה, לא היו יכולים להתנבאות רק לימות המשיח, במה שענין המשיח הוא ענין עה"ז ואינו נבדל מן האדם לגמרי שהרי הוא בעולם הזה. **אבל עה"ב שנבדל מן העולם הזה, אין בו נבואה כי עין לא ראתה אותו ואין הנביא מתנבא רק בראיה כמו שהתבאר.**

2. אור לנתיבתי / שער נתיבות היראה / נתיב מידות / קלה.

"גדול כוחם של נביאים שמדמים צורה ליוצרה". תמוהים ומופלאים הם הדברים האלה בעיני רבים, דלכאורה קשה מה דמיון הצורה ליוצר, ואדרבה הלוא יוצר לצורה מדמים הם ולא להיפך. וגם יסוד הגדלות בזה אינו מיושב כל כך.

אבל באמת לפי דברינו זהו עיקר גדלות כוחם של נביאים שהם אינם באים בדרך למודי לדון מן הבריאה על הבורא, אשר זהו דרך חקירה אנושית בלבדה, אלא מתוך שנפשם מתעלית למרומי שמי ד'... מתוך קרבתם אל ד', אל היוצר, מתוך כך, ודוקא מתוך כך יכולים הם להבין ולהכיר, להסתכל ולדעת את הצורה, את הבריאה, ומתוך כך הם יכולים להיות בתוך הבריאה בעולם הזה, ומתוך כך הם מבינים ומכירים, מסתכלים ויודעים, חיים ומסדרים את חייהם.

ודוקא מתוך כך - ולא סגי בלאו הכי - כי חיים שאינם אלהיים אינם חיים, ודוקא מתוך התרוממותם למרומי העולמות העליונים מתוך הכרתם ואהבתם את היוצר, את מקור הצורה, הם באים לאהוב ולהכיר את הצורה. זהו למעלה מבחינת "מבשרי אחזה אלוה", להיפך, - **ממחזה אלוה אדע את בשרי**... ובלעדי זה ... חידה בלי פתרונים ודבר חסר כל מסירת לב, נשארים החיים בלא אור אלהים המופיע לתוכם.

ובכן עוד הפעם את הצורה הם מדמים, הבריאה מכוונת אצלם לפי מערכות אלהים הבורא, הפרטים מכוונים אצלם לפי הכללים, "ירושלים של מטה - כנגד ירושלים של מעלה", וכן בית המקדש, ובכלל העולם והנבראים. **ולפיכך הם חיים, אוהבים את החיים, מכירים את החיים ורואים את חזות החיים - זהו ערכם המיוחד של הנביאים, בזה גדול כחם, זוהי גדלות הכח שלהם.**

ימי לימוד תנ"ך

לאורה של תורת ארץ ישראל

לע"נ סיון דבירי בן בשט ז"ל

3. אורות / ישראל ותחיתו / יב

לא עשתה הנבואה שום נס כ-אם כשקשרתו לאיזו טבעת טבעית, אפלו קלושה וקטנה. חשבו בזה חושבים סימבולנים מחשבות, שכפלים נהלכו, והאמת המסרתית תביע אמריה בכל הוד גבורתה: רכוס מהדק דרוש תמיד להיות מעולם העליון, מהופעת השליטה הנשמטית, אל העולם התחתיתי המגבל והמצמצם בטבעיותו. גם שם גם פה המהלכים קבועים ומסדרים, בחכמה, בחפש, במלא קדש, והכל הולך הולך ואור.

4. אורות / ישראל ותחיתו / יז

הולך ומשתכלל כח המדמה, ועמו משתכללים המדעים המעשיים והנסיוניים, ועל-פי עליתו של כח המדמה ותפיסתו את החיים מסתלק האור השכלי, מפני שחושב העולם כלו שכל האשר תלוי בפתוחו של כח המדמה. וכה הולכים הענינים בהדרגה, עד ששרידי השכל שברוח החכמה החולונית גם הם הולכים ונעתיקים אל כח המדמה. המליצים והמספרים, הדרמתוריים וכל העוסקים באמנויות היפות נוטלים מקום בראש התרבות, והפילוסופיה פוסחת וצולעת ואין לה מעמד מפני שהשכל הנקי הולך ומסתלק.אמנם כל-זה הוא יסוד עצה מרחוק, עצת ד' היא להשלים את כח המדמה, מפני שהוא בסיס בריא לרוח העליון שמופיע עליו, ומתוך העליונות של התפיסה הרוחנית שקדמה בישראל הכרח כח המדמה להתמוגג... על-כן מתבסס כעת רוח המדמה עד שיגמר בכל תאורו, ואז יהיה כפא נכון ושלם לרוח ד' העליון ויכשר לקבל אור רוח הקדש עליו, שהוא רוח ד' "רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת ד'"